

ARTUR KONAN DOYL

ŞERLOK HOLMS

Ş E R L O K H O L M S U N M A C Ə R A L A R I

AL-QIRMIZI ETÜD

Tərcüməçi:

Samir Bulut

qanun nəşriyyatı

ARTHUR CONAN DOYLE

THE
ADVENTURES
OF SHERLOCK
HOLMES

A Study In Scarlet

...Boş mənzildə Amerika vətəndaşı İnok Drebbberin meyiti tapılır. Məşhur xəfiyyə-məsləhətçi Şerlok Holms öz "həmkarları" polismenlər Lestreyd və Qreqsona nisbətən bu ölüm hadisəsinin səbəbini tez aşkar edir və belə qənaətə gəlir ki, İnok Drebbberin ölümünə səbəb zəhərdir. Meyitin cibindən "C.H. Avropadadır" yazılan teleqram, cinayət baş vermiş yerdə isə nişan üzüyü tapılır. Divara qanla "RACHE" (almanca "qisas" deməkdir) yazılıb. Eyni zamanda, mehmanxana nömrəsində İnok Drebbberin katibi Cozef Stencersonun meyiti və iki həb aşkar olunur. O, bıçaqla qətlə yetirilib. Şerlok Holmsun təhqiqatı nəticəsində məlum olur ki, həblərdən biri zəhərsiz, ikincisi isə zəhərlidir.

Sonra məlum olur ki, "Al-qırmızı etüd" romanındakı bütün həyəcanlı, kriminal hadisələrin kökünü 30 il əvvəldə axtarmaq lazımdır...

Arthur Conan Doyle A STUDY IN SCARLET

Artur Konan Doyl AL-QIRMIZI ETÜD

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 160 səh.

Janr: fiction/roman/detektiv

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 10.06.2023

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu

Tərcüməçi: Samir Bulut

Redaktor: Rövsən Ağayev

Korrektor: Anar Əli

Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı

Mətn dizaynı: Rəhilə Şamilqızı

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-26-777-8

© Qanun Nəşriyyatı, 2018; 2023

© Arthur Conan Doyle, 1887

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

I HİSSƏ

HƏRBİ-TİBB XİDMƏTİNİN
İSTEFADA OLAN ZABİTİ
DOKTOR CON H.VATSONUN
XATİRƏLƏRİNDƏN

I FƏSİL

Mister Şerlok Holms

1878-ci il də London Universitetini bitirib həkim ixtisası qazandım və hərbi cərrahlar üçün nəzərdə tutulan xüsusi kursu keçməkdən ötrü dərhal Netliyə yollandım. Məşğələləri bitirdikdən sonra Beşinci Nortumberlend atıcı alayına cərrah assistenti təyin edildim. O vaxtlar bu alay Hindistanda yerləşirdi. Mən ora çatmamış, İkinci Əfqanıstan müharibəsi başlandı. Bombeyə düşəndə öyrəndim ki, bizim alay aşırımını ələ keçirdikdən sonra düşmənin ərazisinin dərinliklərinə qədər irəliləyib. Bu cür vəziyyətə düşmüş başqa zabitlərlə birlikdə öz alayımın arxasınca yollandım; Qəndəhara sağ-salamat gəlib çatdım, nəhayət, öz alayımı tapıb, dərhal yeni vəzifəmin icrasına başladım.

Bu hərbi əməliyyatlar bir çoxları üçün şöhrət və mənsəb qazandırdı, mənə isə uğursuzluq və bədbəxtlikdən başqa heç nə gətirmədi. Mən Berkşir alayına keçirildim, onlarla birlikdə *Mayvand*¹ yaxınlığında həlledici döyüşdə iştirak etdim.

¹ İkinci ingilis-əfqan müharibəsində (1878-1880) Mayvand uğrunda gedən döyüşdə ingilislər məğlubiyyətə uğramışlar.

Çiynimə dəyən güllə sümüyü parçalayıb körpücük-altı damarımı zədələmişdi. Həmkarım Mürrey sədaqət və igidlik göstərməsəydi, yəqin ki, qəddar *qazilərin*¹ əlinə düşəcəkdim. O məni yük atının belinə qoyub ingilis hərbi hissələrinin yerləşdiyi əraziyə gətirib çatdırdı.

Yaralardan və uzun sürən məhrumiyyətlərdən zəifləmiş halda məni o biri yaralı əsgərlərlə birlikdə qatarla Pişəvərdəki baş hospitala göndərdilər. Orada tədricən sağalmağa başladım və özümü o qədər yaxşı hiss etdim ki, yerimdən qalxıb palatada gəzişir, hətta gün işığında bir az qızınmaq üçün eyvana da çıxa bilirdim. Birdən bizim Hindistan koloniyasının bəlası olan qarın yata-lağına tutuldum. Xəstəlikdən qurtulacağıma bir neçə ay ümid etmədilər, nəhayət, həyata qayıtdıqda zəiflik və üzgünlükdən ayaq üstə zorla durduğum üçün həkimlər qərara aldılar ki, məni təcili olaraq İngiltərəyə göndərmək lazımdır. “Orontes” hərbi gəmisi ilə yola düşüb, bir aydan sonra ümitsiz dərəcədə pozulmuş səhhətimlə Plimutdakı körpüdə düşdüm; ancaq qayğı-keş hökumətimiz sağlamlığımı bərpa etmək üçün mənə doqquz ay icazə vermişdi.

İngiltərədə mənim nə yaxın dostlarım, nə də qohum-larım vardı, külək kimi azad idim, daha doğrusu, günə on bir şilling altı penslə yaşamalılı olan bir adam kimi. Belə şəraitdə, təbii ki, imperiyanın hər yerindən gəlmiş avaraların və tənbəllərin bilaxtiyar düşdüyü, nəhəng zibil yeşiyi Londona can atdım. Londonda bir müddət Strenddəki mehmanxanada qaldım, qəpik-quruşumu lazımsız yerə sağa-sola xərcləyərək narahat və mənasız həyat sürürdüm. Nəhayət, maddi vəziyyətim o qədər

¹ İfrat müsəlman

təhlükəli oldu ki, tezliklə anladım: ya paytaxtdan qaçıb kəndlərdə avaralanmalıyam, ya da həyat tərzimi mütləq dəyişməliyəm. Sonuncunu seçərək, əvvəlcə mehmanxanayı tərk edib özümə daha ucuz və daha sadə ev axtarmağı qərara aldım.

Bu qərara gəldiyim gün Kriterion barında kimsə əlini çiynimə vurdu. Çevrilib, nə vaxtsa London xəstəxanasında yanımda feldşer işləyən gənc Stemfordu gördüm. Londonun əlçatmaz dərinliklərində tənha insanın tanış simaya rast gəlməsi nə qədər xoşdur! Əvvəllər Stemfordla xüsusi dostluğum olmamışdı, amma indi onu demək olar ki, coşqunluqla salamladım, görünür, o da məni görməyinə şad idi. Həddindən artıq sevincək olduğum üçün onu səhər yeməyinə dəvət etdim və dərhal keb tutub Holborna getdik.

– Özünü nə günə qoymusunuz, Vatson? – kebin təkərləri Londonun izdihamlı küçələrində səs-küy salmağa başlayanda o, maraqla soruşdu. – Çöp kimi quruyubsunuz, limon kimi saralıbsınız!

Mən başıma gələn fəlakətləri qısaca danışib qurtarmışdım ki, həmin yerə gəlib çatdıq.

– Eh, yazıq! – başıma gələn bəlaları öyrənib mənə ürəyi yandı. – Bəs, indi nə iş görürsünüz?

– Mənzil axtarıram, – deyə cavab verdim. – Bir məsələni həll etmək istəyirəm, görəsən dünyada ucuz qiymətə rahat otaq var?

– Qəribədir, – o dedi, – siz, bu gün bu sözləri eşitdiyim ikinci adamsınız.

– Bəs, birincisi kim idi? – deyə soruşdum.

– Bizim xəstəxanadakı kimya laboratoriyasında işləyən bir nəfər. Bu gün səhər şikayətlənirdi ki, yaxşı

mənzil tapıb, amma özünə ortaqlıq tapa bilmir, kirayə haqqının hamısını ödəməyəsə gücü çatmır.

– Lənət şeytana! – qışqırdım. – Əgər doğrudan da mənzili və xərcləri yarı bölmək istəyirsə, onun qulluğunda hazıram! Həm də mənə tək yaşamaqdansa, iki nəfər qalmaq xoş olar!

Gənc Stemford şərabla dolu stəkanın yuxarisından qərribə şəkildə mənə baxırdı.

– Axı siz hələ bilmirsiniz ki, bu Şerlok Holms necə adamdır, – o dedi. – Bəlkə də, onunla daim bir yerdə yaşamaq istəməyəcəksiniz.

– Niyə? Onun nəyi pisdir?

– Mən demirəm ki, o pisdir. Sadəcə bir az qərribə adamdır, bəzi elm sahələrinə çox marağı var. Amma onu ümumiyyətlə, mədəni bir adam kimi tanıyıram.

– Yəqin, təbib olmaq istəyir? – deyə soruşdum.

– Yox, yox, düzünə qalsa, onun nə istədiyini mən də başa düşmürəm. Məncə, anatomiyanı əla bilir, həm də yaxşı kimyaçıdı, ancaq deyəsən, təbabəti heç vaxt sistemli şəkildə öyrənməyib. O, elmlə öz bildiyi kimi məşğul olur, amma qərribədir ki, əldə etdiyi biliklər ilk baxışdan lazımsız görünsə də, professorları da heyratə salar.

– Siz heç vaxt soruşmayıbsınız ki, onun məqsədi nədir? – deyə maraqlandım.

– Yox, ondan söz qoparmaq elə də asan deyil, əgər nəyəsə başı qarışıbsa, bəzən onu saxlamaq da olmur.

– Onunla tanış olmağa etiraz etməzdim, – dedim. – Əgər otaqlıq yoldaşına ehtiyac varsa, onda qoy o, sakit və öz işiylə məşğul olan biri olsun. Səhhətim hələ yol vermir ki, səs-küyə və hər cür əsəb gərginliyinə tab gətirəm. Əfqanıstanda bunları o qədər yaşamışam ki, öm-

rümün axırına kimi mənə bəs edər. Dostunuzla necə görüşə bilərəm?

– Yəqin, indi laboratoriyadadır, – yoldaşım cavab verdi. – O, ya həftələrlə ora baş çəkmir, ya da səhərdən axşamacan orada qurdalanır. İstəyirsinizsə, səhər yeməyindən sonra onun yanına gedərik.

– Əlbəttə, istəyirəm, – dedim və söhbətimizin mövzusu dəyişdi.

Holborndan xəstəxanaya gedərkən, Stemford birlikdə qalacağım centlmenin bəzi başqa xüsusiyyətlərindən də danışdı.

– Onunla yola gedə bilməsəniz, gərək məndən inciməyəsiniz, – o dedi. – Axı, mən onu laboratoriyada təsadüfi görüşlərdən tanıyıram. Siz özünüz bu qərara gəldiniz, ona görə də gələcəkdə nə olacaq, mən buna məsuliyyət daşımıram.

– Əgər yola getməsək, ayrılmağımıza heç nə mane olmaz, – deyə cavab verdim. – Amma mənə elə gəlir ki, Stemford, – yoldaşıma diqqətlə baxaraq əlavə etdim, – siz nədənsə çəkinirsiniz. Yəni bu adamın xasiyyəti çox pisdir? Allah xatirinə, gizlətməyin!

– Gəl indi, anlaşılmaz bir şeyi izah elə, – deyə Stemford güldü. – Məncə, Holms elm xəstəsidir – bu da onun ürəyini daşa döndərib. Asanlıqla təsəvvür edə bilərəm, o, yeni ixtira edilmiş hansısa bitki alkaloidindən bir az çəkib iynəylə dostuna vurur, əlbəttə bunu qəzəbindən deyil, sadəcə maraqdan eləyər ki, zəhərin təsiri haqqında əyani təsəvvürü olsun. Amma ədalət naminə deməliyəm ki, o bu iynəni eyni həvəslə özünə də vurur. Onun dəqiq və etibarlı biliklərə marağı çox böyükdür.

– Bu, pis deyil.